

Йывар ын тата алкоголь

Ача сывә та төреклә ңуралтәр тесен йывар хәрарәмән эрх-сәра пачах ёсме юрамастер. Чанах та ңапла-и?

Ҫитәннә өңкәссем - арсын-и е хәрарәм-и түрх паллә. Тирпейсәр ңипүсәре, چәтрекен аллисемпе, хәрлә тешеңсан кайна құспуын, арш-пирш пәхниле үйралса тәрасцә унашталисем. Сипленейми чире яранан ңакнашкан тәрлавсәр йәла-йәркене вәсем хәйсен ирекпә сүйласа илнә. Ҫав вәхәтрах эрх-сәрапан пәр айәпсәр нуша куркансем та пур-сә, ысем - ңуралыченең әкә серепине ңакланнә ачасем.

Йывар ынна алкоголь мәнле витәм күрет-ха? Чи малтанах эрхпә иртәхекенән ңие юлмасан та пултарать. Әңекен арсыннән ар клеткисем аталанса ңитетменнипе тата өңкәс хәрарәмән үйхүшшициләр әнлантармалла ңакна. Ҫие юлсанта, амаш пулма хатәренекен ын ёсме ҹарәнмасан, чөр тәвве наркәмашпа сиенлеме тытәнат. Ҫурхана - ача вырынне тутлых яласем юн тымарәсем тәрәх пырса тәрасцә. Йәркеллә чух вәл бактерисене хәй витәр көртмest, алкоголь вара пәр ҹармавсәр саланы. Эрх өңсөн хысән чөр тәввә икә сехете яхән наркәмашла шыра "ишет". Алкоголь шөвекенче тәтәшах "шыва кени" тәрәх ыышши сүсәрләх сәлтаве пулса тәраты: алә-ура аталанаймас, пүрнәсем пәрлешесцә, чөр тата шалтырыти органын кирлә пек йәркеленәмеч. Малтанхи

Туберкулеза "Сук!" тейәпәр

Юлашки ңулсенче туберкулеза чирлесин эпидемиологи лару-тәрәв чылай япхланчә. Ңапла, туберкулезән активлә формисемпе чирлесси 1998 ңулта, 1996 ңулхипе танлаштарсан, 1,7 хут ўнсә. Ңапла та ңитетене ңитнә 20 пине яхән ын икә ңул ытла өнтә флюорографи тәрәслевне иртмest. Ҫавәнна та врачесемпе халәха пулашма Ҳусанти флюорограф килнә. Малтан паләртса хунә тәрәх, профосмотром районта 1998 ңулхи августын 11-мәшнене ңулласа октябрән 20-мәшнечен пулә. Ҳулапа район администрациин пүсләхен нумай пулма тухнә "Нурлат" районнә халәхе флюорографи тәрәслевне ирттересси ңинчен" постановленийнче та ңак вәхәта паләртә.

Хүснәләх ертүсисене, самоуправленин вырәнти Совечесен председателесене медицина ңүченесимпе пәрле пәтәм халәхе профосмотр ирттересине йәркелеме хушнә. Ана районти тәп больница хатәрене ңакланнә.

- Ҫамрәкссем хушшинче наркотиклә веществосемпе үсә қуракансен шучә ўсет. Наркотиксем пуласа әрәвән сывләхнә питә сиенлетесцә. Ҫакән пек пәтәмләтү түрәс нумаях пулмасть координациилә қана шлә вә пустарынна право үйрекин, сывләх сыхлавән, район администрациен представителесем. Вәл хулапа район прокуратуринче иртре.

Наркомуни хәйен үйрәмләхесем пур: ун тәләшше түрәс статистика ңук, вәл алкогольизм пек үсән паләрмась, наркотикпа үсә курнине ятарты приборсемәр паләртма ңук. Наркотиксемпе үсә қуракан бәрәнекен ңес үчетра танине, паллах ңитә, түрәс цифра теме ңук.

Районти тәп больницира та ңакән пек лару-тәрү. Үнта стационарлә сиплев ирттересцә, вакавлә пуләшшу ңес парасцә. Наркотиклә веществосене ирттересцә, үйрәмләнән 9 ынна явап тыттарнә. Бәрәнекен чи али 39 ңулта, чи көңнине вунулттара. Бәрәнекен 7-шә ңула ңитмен ңакрәкссем. Халләхе вәсene суд ҹәмәл наказани панә: саккәрәшне условисем паләртса айәпланә, пәрне ңес түрмәнеле.

Прокуратура ңинчен қаласан, қунта вара

Нумаях пулмасть-ха "наркомани", "наркотиксем" сәмахсем түррәмәнеге пире тивмен пек түйәнатчә. Эпир ун ңипчен пичетре вуланә ңитә, ңанах та ңак "усал" пирән пата ңихәсан та ңитмеси пек түйәнатчә. Пирән шуҳашем түрәс пулмарәс иккен...

Юлашки икә ңул хушшинче наркотиклә веществосемпе үсә курниле районта вицә ңакрәк виллә.

Наркомани - шурә ВИЛЛӘМ

Шифрәсем түрәс:

228-мәш статьяпа ки- лишүллән наркотиклә веществосене устрада-шән тата хатәренең 9 ынна явап тыттарнә. Бәрәнекен чи али 39 ңулта, чи көңнине вунулттара. Бәрәнекен 7-шә ңула ңитмен ңакрәкссем. Халләхе вәсene суд ҹәмәл наказани панә: саккәрәшне условисем паләртса айәпланә, пәрне ңес түрмәнеле.

Ҫак хәруша чиртен мәнле сыхланмалла-ха? Вәл шаларах та шаларах ан кайтәр тесен мән тумалла? Ҳальхи вәхәтра ку ңинче районта мәнле мерәсем ышына-шән? Қу ыттава хулапа район прокурор А.П. Евграфов қанашлу вәхәтәнче таекци ңакнашкан кала-сац, ытти түрәлә мероприятиесем та иркелесцә.

Районти тәп больницира ңакнашкан қаласан, қунта наркотиксемпе үсә қуракан ынсане паләртас

пачә. Район администрациен пүсләхен үзүн Н.Х. Абдуллинан сәмахсем тәрәх, ңутәс ңитчен шулта вәренекенсемпе тата педагог-

семпе ेңлесине үйрекеленә: ҫуркуннә ңак вәхәтәнче таекци ңакнашкан кала-сац, ытти түрәлә мероприятиесем та иркелесцә. Районти тәп больницира ңакнашкан қаласан, қунта наркотиксемпе үсә қуракан ынсане паләртас

ОППН ёслет, ңанах та ытвәрләхсем чылай.

"Кашнине валли конкретлә ёс паләртә, ңаванна та кашни хәйен мероприятийесене ирттермелле", - тет ГРОВД начальник үзүм В.Л. Гаврилов.

Анчах та районти тәп больницира врач-нарколог С.И. Федотов, наркомансемпе тача ңыханса ेңлекенсекер, қаланә тәрәх, ылдана көн месләтсем ңес ңак инкекрен хәтраймән, әна хирәс көрешме куллен тәллөвлө ёслемелле.

- Ашш-амашсем та, ачасем та ыттава тәплән әнланма-шә, ңаванна та әна тимләх үйрекелесцә. Наркотиксемпе ҳанында ын сипләнме тәрәшмась, айәпласран ҳараса вәл хәйен чирне шаларах та шаларах яраты.

Канашлу вәхәтәнисем ңакән пек пәтәмләтү түрәс: ачасене өмөсөнчө, шулта наркотиксем сиенә ңинчен ңине тәрәккән шаларах вәрентмелле. Наркотиксемпе үсә қурни инкек патне илсе ңиттән шаларах та хатәренең үзүрт.

Шалти ёссең районти пайә ңинчен қаласан, қунта наркотиксемпе үсә қуракан ынсане паләртас

тәлләшпе

Каллех сальмонеллез ңинчен

1991 - 1995 ңулсенче районта сальмонеллез чирне паләртман. 1996 ңултанпа вара чир паләртә, 12 тәсләх паләртә. Иртә ңул 33 ын чирленә, республикари вәтам қатартуран 1,5 хут ыпсәкракхи паләртә. Қаçалхи ултә үйхүшшиче ңес 22 тәсләх паләртә.

Сальмонеллез - инфекци чир. Чир паллисем - температура ўсет, пүс ыратать, կәмәл пәтранать, вархырт пәсәлать, организм шывсәр аттарать. Печәк ачасем үйрәмән үйләүлә чирлесцә.

Чир сальмонелл лекнә аттарать (салатсем, винегретсем, қалпасси, тәпәрч, сәт, пүл продуктесем, ҫамартса, майонез, торт, кремлә пирожнайсем). Сальмонелл лекнә аттарать (симәрткән тәсә, тути, шарши үлшәнмась, ңак вәхәтәнче чирлесцә). Чир таса мар аләран, сават-сапаран, шывран та ерме пултарать.

Чиртеп сыхланма сәнүсем паттаптар:

Аш-какая, вәсендән пәсәрнә аттарать (холодильникре чиркесе ңес үпрамалла).

Чирә аш-какая вакланә чухне үйрәм хәмасемпе тата ңактесимпе үсә қурмалла, кайран супәнпәләйәх ңуса типтәмелле.

Сымартасене малтан үзүллә. Пәсәрнә чухне 10 минутран кая мар вәретмелле. Чирә, лайәх писсе ңитмен сымартасемпе аттарланмалла мар.

Үйрәм гигиена правилисем паттаптар:

Нурлат район прокурор А.П. Евграфов қанашлу вәхәтәнче чирлесцә. Ҳальхи вакланә чухне үйрәм хәмасемпе тата ңактесимпе үсә қурмалла, кайран супәнпәләйәх ңуса типтәмелле.

Т.СОРЕНКОВА, ЦГСЭН эпидемиологи пайен заведующий.

С витамин кирлә

Нумаях пулмасть ют ңершүрү пәр клиникәра С витамин астмәна чирлесине ытвәр ңүләнә хүшара приступ пулассинчен сыхланма пуләшнине тәпчевсем ирт.

